

Täysistunto

Torstai 8.10.2020 klo 10.00—22.01

19.3. Suullinen kysymys koronakriisin johtamisesta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 126/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.32 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies! Lyhyt kysymys: kuka johtaa ja kuka vastaa koronakriisistä?

16.32 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten aikaisemmin kuvasin — ja mielestäni tämä keskustelu on todella tärkeä, koska on hyvä myös avata tätä kokonaisuutta huolellisesti — [Jani Mäkelä: Mutta kuka vastaa?] alueilla, kuten aikaisemmin totesin, on päävastuu näistä toimista meidän lainsäädäntömme puitteissa. [Perussuomalaisen ryhmästä: Onko teillä vastuu?] Tartuntatautilaki määrittää ne viranomaiset, jotka voivat tehdä päätöksiä ja jotka päätöksiä ovat alueilla, erityisesti osalla alueista, myös kiitettävästi tehneet. Ja sitten meillä on alueita, joilla toimiin ei ole ryhdytty riittävän ajoissa eikä riittävän voimakkaasti, ja sen vuoksi valtioneuvosto tulee ensi viikolla antamaan vahvemmat suositukset erityisesti niille alueille, joilla on kiihtymisvaihe ja leviämisenvaihe käsillä, jotta toimiin tartutaan sillä vakavuudella kuin pitäisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa tartuntatautilain mukaisesti epidemian hallinnan yleisestä ohjauksesta, suunnittelusta ja tästä kokonaisuudesta, ja sosiaali- ja terveysministeriö on kenttää ohjeistanut näissä toimissa, ja tietenkin Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ja hyvinvoinnin laitoksen se asiantuntijataho, joka myös ohjaa kenttää näissä toimissa. Mutta, todella, päätösvalta monissa kysymyksissä [Puhemies koputtaa] on kunnilla, sairaanhoitopiireillä ja aluehallintovirastoilla.

16.34 **Antti Häkkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi selviää tästä kriisistä hyvin, jos tätä kriisiä johdetaan myös kokonaisuutena. Siis aina, kun tehdään rajoituksia terveyden parantamiseksi ja taudin torjumiseksi, arvioidaan työllisyyteen ja yrityksiin tulevat vaikutukset, eikö näin? Ja tämä on myös hallituksen oma strategia, tästä perustuslakivaliokunta huomautti viime keväänä.

Nyt sitten tällä viikolla on paljastunut, että hallitus valmistelee uusia rajoituksia. Ja eikö olekin näin, että silloin pitäisi arvioida kokonaisvaikutuksia työllisyyteen ja yritystoimintaan? Mutta nyt onkin paljastunut, että työ- ja elinkeinoministeriö ei ole ollenkaan mukana tässä. Eli kysymys kuuluu: johdetaanko tätä kokonaisuutena? Keväällä perustuslakivaliokunta huomautti tästä, että STM omassa siiossa näitä valmistelee huomioimatta työllis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2020 vp

syys- ja yritysvaikutuksia. Ja nyt, näköjään, ministeri Lintilän haastattelusta voi päätellä, että sama tilanne jatkuu. Pääministeri, johdetaanko tilannetta kokonaisuutena? Minkä takia työ- ja elinkeinoministeriö on ulkona?

16.35 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aina kun on laajoista toimista kyse, niin hallitus niistä yhdessä neuvottelee. Näin toimittiin ravintolarajoitusten osalta ja niin toimitaan myös ensi viikolla niiden toimien osalta, joihin on tarpeen ryhtyä, jotta epidemia saadaan hallintaan. Tällöin kaikki ministerit ja ministeriöt sitä kautta ovat edustettuina siinä keskustelussa, ja aina on tarpeen käydä myös laajemmat vaikutusarviot, millä tavalla näillä toimilla on vaikutuksia laajemmin yhteiskunnassa. Eli tätä työtä kyllä yhdessä tehdään.

Ravintolarajoitusten osalta sosiaali- ja terveysministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö tekivät tiivistä yhteistyötä, jotta tämä kokonaisuus saatiin hyvin vietyä läpi ja saatiin kaikki nämä vaikutukset selville. Myös ensi viikon neuvotteluiden osalta tätä työtä tehdään niiden ministeriöiden välillä, joita nämä toimet koskevat. Käytännössä me puhumme siis kokoontumisrajoituksista — haluan korostaa, että ne ovat suosituksia, koska toimia tehdään alueilla. Me puhumme siis kokoontumisrajoituksista, julkisista tiloista, esimerkiksi toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen etäopiskelumahdollisuuksien hyödyntämisestä, etätyösuosituksesta, [Puhemies koputtaa] harrastetoiminnasta — kaikista niistä toimista, joilla voimme vähentää fyysisiä kontakteja, joissa tauti pääsee leviämään.

16.36 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos oikein muistan, niin toimittajat taisivat kysyä silloin, että tiedätekö, mitä sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan, ja vastasin, että en tiedä. [Eduskunnasta: No niin!] Olisin ollut huolestunut siitä, etten tiedä, mitä ministeriössä tapahtuu, jos olisin ollut sosiaali- ja terveysministeri, mutta meillä on selkeästi sovittu se, että mikäli on toimia, jotka ovat elinkeinoelämään ja talouteen vaikuttavia, niitä tehdään yhdessä arvioitten pohjalta. Eli oli täysin loogista vastata, että en tiedä, mitä sosiaali- ja terveysministeriössä valmistellaan, koska he kävivät nimenomaan terveydellistä puolta siinä vaiheessa läpi.

16.37 Elina Lepomäki kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä sanoitte, että Suomessa ei tarvita maskeja. Nyt meillä kaikilla on maskit. Maaliskuusta asti on puhuttu siitä, että toinen aalto tekee tuloaan jossain vaiheessa. No, ensin te vietitte kesälomia, sitten oli muita kiireitä [Aki Lindén: Ettekö te viettäneet kesälomia?] ja nyt sitten huomataan, että tauti on ryöpsähtämässä Suomessa käsiin. Te keväällä puhuitte — puhun nyt pääministerille — siitä, että alueita joudutaan paimentamaan, ja nyttenkin te viittaatte siihen, että kun siellä jollain alueella ei ole toimittu niin ripeästi, niin joudutaan vähän ohjeistamaan. Hyvä pääministeri, sitä kutsutaan johtamiseksi. Keväällä presidentti Niinistö esitti, että Suomeen olisi perustettu tällainen erillinen kriisinyrkki johtamaan tätä, teidän avuksenne. Jos presidentti Niinistö esittäisi sitä tänä päivänä, niin tarttuisitteko te tähän tarjoukseen?

16.38 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on pärjännyt koronakriisin hoidossa hyvin verrattuna moniin muihin maihin. Me olemme selvinneet niin taudin osalta kuin myös talouden osalta pienemmällä iskulla kuin muut maat, joten on syytä tunnustaa, että on tässä maassa asioita oikeinkin tehty. Välillä, kun kuunte-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2020 vp

lee tässä salissa kritiikkiä — joka on mielestäni tarpeellista, koska tilanne on vakava ja tätä keskustelua on hyvä käydä myös erittäin suoraan — tulee se tunne, että ikään kuin täällä oltaisiin kaikki tehty väärin. Kyllä Suomessa on pääsääntöisesti toimittu hyvin, meillä alueet ovat pääsääntöisesti toimineet hyvin. [Jani Mäkelä: Uhriutuminen alkoi taas!] Keväällä onnistuimme, ja nyt meidän pitää huolehtia siitä, että myös syksyn osalta onnistumme. Mutta se, mikä on oleellista, on se, että ne kentän toimijat ja ne valtionhallinnon toimijat, jotka aidoisti myös vastaavat näistä asioista, toimeenpanevat asioita, eli että nämä tahot ovat mukana tässä valmistelussa ja nämä tahot ovat mukana toiminnassa. Se, että meillä on ulkopuolinen porukka, miksi sitä sanotaankaan — kun olen nähnyt, [Puhemies koputtaa] mitkä nämä haasteet tässä ovat, niin voin näin sanoa — ei ongelmaa ratkaise, vaan nimenomaan tarvitaan ne tahot pöytään, [Puhemies koputtaa] jotka näitä asioita myös käsittelevät.

16.39 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä, kun koronakriisi äityi todella pahaksi, valtioneuvosto otti tämän valtiollisen vetovastuun käsiinsä eduskunnan ilmaiseman tahdon mukaisesti. Silloin poikkeusolosuhteissa otettiin valmiuslait käyttöön, ja tältä osin johtajuus tuli suoraan toimenpiteiden osalta, suoraan eduskunnan toimivallalla, hallitukselle. Tällä hetkellä me elämme normaaliolosuhteita, ja se tarkoittaa sitä, että meillä on viidenlaisia toimijoita tartuntatautilakia tänä päivänä toteuttamassa. On aivan oikein sanoa, että kun alueellisia toimia vaaditaan, ne ovat erilaisia. Ne ovat eri puolilla Suomea erilaisia, ja sen takia me joudumme kestämään sen, että tämän tartuntatautilain toteutus kriisissä on erilaista riippuen alueen tilanteesta. Ja voin teille sanoa, että kyllä mielelläni toivoisin, että me saisimme tähän enemmän suitsia sille, että alueilla tehtäisiin kaikki mahdollinen, [Puhemies koputtaa] että tämä tilanne saataisiin haltuun. Sen takia olen vedonnut myös hallitukseen, [Puhemies koputtaa] että yhdessä ensi viikolla katsotaan, miten me voimme tukea kenttää vielä kovemmin, että tässä tilanteessa selvittää.

16.40 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jo tammikuussa perussuomalaiset vaativat akuuttia tiedottamista ja nopeaa reagointia. Silloin, arvoisa ministeri, vastasitte, että paniikkia ei tule lietsota. Mielestäni olisi kyllä jo syytä. [Välihuutoja vasemmalta] Tuntuu siltä, että te ette soita samassa orkesterissa. Hallituksen koronalinja riippuu siitä, keneltä ministeriltä kysyy. Ja oli kyllä hämmästyttävää kuulla, ministeri Lintilä, että sanoitte, että ette tiedä, mitä sosiaali- ja terveysministeriö valmistelee. Oman asiansa tähän soppaan liittää vielä THL. 15.9. THL tiedotti, että korona ei ole niin vaarallinen kuin pelättiin: se, miltä korona näytti keväällä, ei ihan pidä paikkaansa. Kysyisin, ministeri, teiltä nyt, kun äsken sanoitte, että me olemme normaaliolosuhteissa: onko todellakin näin? Silloin sanat ja teot eivät kulje käsi kädessä. Tiistaina varoittelette kovasti täällä koronan vaaroista. Kysyn: aiotteko perustaa tällaisen koronatiedotusnyrkin, jolla selkokielellä yhdestä paikasta, missä on asiantuntijuus sosiaali- ja terveydenhuollosta, tiedotetaan kansalaisille, [Puhemies koputtaa] missä mennään ja miten muun muassa maskeja käytetään?

16.42 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viestinnässä on varmasti aina parantamisen varaa. Varmasti näin on, en minä sitä käy kiistämään. Mutta on myös hyvä huomata, että monista näistä kysymyksistä — vaikka ne täällä meidän keskuudessamme keskustelussa tuntuvat siltä, että nämähän ovat todella yksinkertai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2020 vp

sia — voin kyllä sanoa, kun hallitus on näiden asioiden päällä tuntikausia istunut, että monet näistä asioista ovat yllättävän monimutkaisia. Ovat ne sitten matkustusrajoituksiin liittyviä kysymyksiä tai moniin muihin asioihin liittyviä kysymyksiä, niin on kyllä myös todettava se ääneen, että nämä asiat eivät ole yksinkertaisia. Kun me rajoitamme ihmisten perusoikeuksia, kun me asetamme sellaisia rajoitustoimia, joita normaalioloissa ei ole — me emme siis enää ole poikkeusoloissa, me toimimme nyt normaalilainsäädännön toimivaltuuksin, mutta edelleen me elämme syvää kriisiä — niin on myös todettava se, että tämä kokonaisuus on erittäin haastava ja erittäin hankala. Viestinnässä on varmasti parantamisen varaa, sen voin aivan avoimesti tunnustaa. Mutta on myös hyvä huomata, että nämä asiat eivät aina ole kovinkaan yksinkertaisia. Ne ovat hankalia. Tämä tilanne on kokonaisuudessaan haastava, ja tämän kanssa me joka päivä kamppailemme.

16.43 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen monta kertaa tämän koronakriisin aikana toivonut, että eduskunnan kaikki jäsenet lukisivat meidän erinomaisen tartuntatautilakimme. Siellä on viidelle eri viranomaiselle hyvin selkeät tehtävät: kunnalle, sairaanhoitopiirille, aluehallintoviranomaiselle, terveydenhuollon hyvinvointilaitokselle THL:lle ja sosiaali- ja terveysministeriölle. Ja näiden puitteissa pystytään erittäin hyvin hallitsemaan ja hoitamaan tätä tilannetta, joka — huom. — muuttuu viikoittain. Viimeisen kahden viikon aikana on ollut 1 890 tartuntaa, sitä edeltävän kahden viikon aikana alle sata. On luonnollista, että tällaisessa tilanteessa reagoidaan nopeasti, ja silloin tarvitaan koko valtioneuvostoa, kun tulee uusia lakeja tai budjettiratkaisuja, jotka meille on kaikki oikeassa järjestyksessä esitelty. Kysyisin arvoisalta pääministeriltä: missä vaiheessa seuraavan kerran koko valtioneuvosto tarkastelee tarvittavia lakeja ja budjettiratkaisuja?

16.44 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeksi tänään koko valtioneuvosto on istuntonsa yhteydessä saanut infon ajankohtaisimmasta tilanteesta. Me käymme tätä tilannetta jatkuvasti läpi, koska aivan kuten edustaja Lindén totesi, tilanne muuttuu ja valitettavasti huolestuttavaan suuntaan.

Ensi viikolle olen kutsunut kaikki eduskuntapuolueet, siis myös oppositioapuolueet, mukaan keskustelemaan tartuntatautilain kokonaisuudesta, jota on siis valmisteltu koko kesä ja koko syksy, ja nyt me tuomme tämän eduskuntaan. Olen kutsunut kaikki puolueet tähän keskusteluun mukaan, koska kyse on isosta kokonaisuudesta ja pidän tärkeänä, että tästä käydään laajaa parlamentaarista keskustelua, haetaan yhteistyötä kaikkien puolueiden välillä, sillä tämä haaste on meille kaikille yhteinen, ja haluan uskoa, että tämän asian äärellä me kaikki olemme ihmisten asialla ja haluamme taudin kulkua hillitä kaikin mahdollisin toimin.

Sen lisäksi hallitus tulee ensi viikolla käsittelemään myös omissa neuvotteluissaan tätä kokonaisuutta ja niitä suosituksia, joita on syytä antaa alueille, jotta tautitilanne aivan kaikkialla saadaan hallintaan ja jotta taudin leviämistä [Puhemies koputtaa] voidaan tehokkaasti estää.

16.45 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä korona yllätti meidät kaikki. Silloin jouduttiin reagoimaan. Nyt koronavirustilanne pahenee nopeasti. Enää se ei voi tulla hallitukselle yllätyksenä. Te olette nyt ilmoittaneet, että STM on alkanut valmistella toimia. Herää kysymys, mitä ihmettä on tehty viimeiset puoli vuotta, jos ei ole jo varauduttu erilaisiin vaihtoehtoihin koko hallituksen toimesta yhteistyössä niin,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2020 vp

että nyt kun niitä keinoja tarvitaan, niin ne olisivat jo valmiina ja valmisteltuja. Näyttää siltä, että hallitus purki edelliset rajoitteet ja lähti kesälomalle ja taas hallitus on yllätetty. Kysyisinkin pääministeriltä: voisitteko vielä kerran harkita presidentti Niinistön ehdottaman koronanyrkin perustamista? Asiantuntijoista koostuva nyrkki [Puhemies koputtaa] voisi valmistella ja johtaa hallituksen valtuuttamana [Puhemies koputtaa] epäselvyyksien välttämiseksi.

16.46 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin kyllä vakuuttaa, että hallitus ei ole kesällä lomaillut. Ei meillä juuri lomia ole ollut, me olemme olleet koko kesän töissä. Me olemme kesän tautitilanteen hallinneet hallituksen hybridistrategian mukaisesti. Olemme voineet purkaa rajoitustoimenpiteitä ja samalla varmistaa tällä testaa, jäljitä, eristä, hoida -mallilla sen, että tautitilanne on pysynyt hallinnassa, niin kuin kesällä se pysyi erinomaisesti hallinnassa. Syksyn alussa hallitus on päivittänyt strategiaansa ja tehnyt selkeät suunnitelmat siitä, miten toimitaan minkäkinlaisessa vaiheessa. Perusvaiheessa ei ole syytä ottaa laajoja rajoitustoimenpiteitä käyttöön, kiihtymisvaiheessa on syytä ottaa rajoitustoimenpiteitä käyttöön mutta voidaan alueellisesti hyvin pitkälti toimia, ja sitten leviämisvaiheessa, varsinkin [Sofia Vikman: Vastaa kysymykseen!] jos se olisi erityisen laaja, me joutuisimme ottamaan valtakunnallisia laajoja toimenpiteitä käyttöön. Me emme siis ole levänneet, vaan me olemme koko kesän tehneet työtä, [Sofia Vikman: Te ette vastaa kysymykseen!] valmistelleet lainsäädäntöä, kuten myös tänä syksynä, me olemme päivittäneet meidän strategiaamme, ja [Puhemies koputtaa] me toimimme nyt sen mukaisesti. Eli tämä kuva, jota tässä annetaan, ei pidä paikkaansa.

16.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt hyvä esimerkki siitä, että olemmeko me kaikki ymmärtäneet, kuinka vakava tilanne Suomessa on. On lähes 300 tartuntaa, tällä hetkellä ilmaantuvuus huitelee [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Uudellamaalla lähes luvussa 60/100 000 kahta viikkoa kohti, tuolla Pohjanmaan seuduilla on lähes 80/100 000 kahdessa viikossa — ja yhä täällä keskustellaan siitä, onko meillä minkäänlaista suunnitelmaa, mitä syksyllä tehdään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Onko teillä?] Se suunnitelma on tehty heti kesän jälkeen, ja me olemme säännönmukaisesti toteuttaneet sitä suunnitelmaa, ja eduskunnassa vielä kysytään, miksi tällaisia rajoituksia pitäisi tehdä, miksi tällaisia toimia pitäisi tehdä. Jos täällä ei ymmärretä tämän asian vakavuutta, niin olen hyvin huolissani siitä, että Suomessa ei ymmärretä, että jos me emme pysty näillä toimilla, [Välihuutoja] joita kentällä vahvasti nyt vedetään eteenpäin, tätä tilannetta hallitsemaan ja kiihtymisvaihetta saamaan poikki, niin tämä johtaa epidemian leviämisvaiheeseen, mikä tarkoittaa sitä, että niin [Puhemies koputtaa] talouden kuin terveydenkin kannalta ollaan tilanteessa, että se maksaa maltaita [Puhemies koputtaa] sekä yksilölle että [Puhemies: Ja nyt on aika täynnä!] koko yhteiskunnalle.

16.49 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä, kun tauti lähti etenemään, ministerit kertoivat, että maskin käyttö ei ole tarpeellista ja tällaiseen yli-reagointiin ei ole syytä lähteä mukaan. Hallitusohjelmassa lukee, että Suomea johdetaan tiedolla. Kysyn ministeriltä: mikä on se muuttunut tieto, joka muutti tilanteen siihen, että esimerkiksi meillä kaikilla täällä salissa on maskit? WHO suositteli jo keväällä maskien käyttöä. Moni muu maa antoi vahvan suosituksen tai jopa määräyksen maskien käytöstä, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 126/2020 vp

meille kerrottiin, että maskien käytöstä voi olla jopa haittaa. Mikä on se muuttunut tutkimustieto, vai oliko kysymys siitä, että meille kerrottiin, että maskin käyttö ei ole tarpeellista, koska taustalla oli se, että maskeja ei ole saatavilla? Uskallan väittää, että kansa kestää totuuden, mutta se ei kestä totuuden muuttamista.

16.50 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole missään vaiheessa sanonut, että maskia ei saa käyttää. [Välihuutoja] Me olemme koko ajan sanoneet, että maskia voi hyvin käyttää, mutta kun sitä käyttää, [Eduskunnasta: Sekava viestintä!] sitä tulee käyttää oikein, kuten terveysviranomaiset suosittelevat, sillä jos maskia käyttää väärin, niin siitä voi olla enemmän haittaa kuin hyötyä. On hirveän tärkeää, että sitä käytetään oikein, ja nämä ohjeistukset ovat löydettävissä THL:n sivuilta.

Mutta jos me katsomme kevättä, niin miten olisi käynyt, jos oltaisiin keväällä annettu laaja maskisuositus ilman, että maskeja oli saatavilla? Meillä oli koko globaalissa mitta-kaavassa, kaikissa maissa, valtavia ongelmia siinä, että maskeja ei ollut, [Perussuomalais-ten ryhmästä: Sieltähän se tuli!] niitä ei saatu. Koko kevät tehtiin töitä sen eteen, että myös kotimaista tuotantoa saadaan käynnistettyä. Minkälainen hämmennys siitä olisi tullut, kun me olisimme laajasti suositelleet ja maskeja ei olisi ollut saatavilla? Entä kesällä, kun tautitilanne oli hallinnassa, kun tapauksia ei ollut? Olisiko ihmisten pitänyt käyttää maskia, kun tapauksia ei juurikaan ollut? Nyt kun me elämme syksyä ja kun meillä on maskeja, meillä on terveysviranomaisten selkeät suositukset — näitä ei siis keväällä ollut — ja [Puhemies koputtaa] kun me olemme näitä onneksi myös oppineet nyt käyttämään, niin sehän on erittäin hyvä, että nyt nämä ovat meillä avuksi, kun tautitilanne pahenee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tästä aiheesta keskustelu jatkuu myöhemmin.

Kysymyksen käsittely päättyi.